

Presentació

L'àmplia circulació de què han gaudit les obres de Maquiavel a Espanya des del segle XV ha contribuït a la riquesa i a la complexitat de la història del maquiavel·lisme i de l'antimaquiavel·lisme dins la cultura política i literària espanyola moderna i contemporània. La difusió de les idees de Maquiavel, derivada tant de la lectura directa dels textos com de les traduccions o d'altres formes indirectes de transmissió, ha deixat empremtes importants en la història de les idees i en la història de les polítiques dels homes d'estat, les quals han arribat fins i tot a l'àmbit intel·lectual i literari. L'interès històric i tipològic d'aquesta recepció, així com la seva notable ramificació, fan que els estudis sobre el maquiavel·lisme espanyol siguin sens dubte estimulants i, a la vegada, segueixin oberts a la recerca.

Les contribucions aplegades en aquest dossier aborden aquesta problemàtica des de diferents plantejaments disciplinaris que van de la història del pensament polític a la història de les traduccions tot passant per les influències literàries. Si Antonio Hermosilla destaca els punts de contacte amb les idees de Maquiavel reconeixibles, tot i la marcada diferència de fons, dins el concepte de política de Furió Ceriol, Juan Manuel Forte estudia el *Tractado del Consejo y de los Consejeros de los Principes* de Bartolomeu Filipe com un cas, atípic en el panorama de l'època, de forta apropiació dels *Discorsi* de Maquiavel en la seva línia de pensament. Des d'un observatori més específicament literari, Walter Ghia identifica una font maquiavel·liana en un passatge de l'obra mestra de Cervantes. Per la seva banda, Silvio Suppa il·lustra la inversió de tendència que suposa l'apertura de cara als escrits de Maquiavel del Virrei d'Espanya a Nàpols, Lacerda y Aragón, després de la tradició antimaquiavel·liana que havia caracteritzat tot el segle XVII. Pel que fa a la història de les traduccions, Gabriella Gavagnin estudia les primeres versions catalanes de l'obra de Maquiavel realitzades per Josep Pin i Soler a principis del segle XX. La contribució de Saffo Testoni aporta reflexions metodològiques sobre els múltiples recorreguts del maquiavel·lisme, mentre que l'estudi de Luca D'Ascia està dedicat a alguns aspectes del maquiavel·lisme italià, concretament a la interpretació —duta a terme pels tractadistes italians a cavall dels segles XVI i XVII—

de l'imperi otomà com a possible realització de les idees de Maquiavel sobre la relació entre política i religió. Per acabar, Eloy García fa una lectura de les *Istorie Fiorentine* des d'una òptica contemporània i en destaca la reflexió avui encara ben actual sobre la relació entre poder i corrupció.

Gran part dels materials que recollim van ser presentats al Congrés Internacional *Maquiavel a Espanya / Espanya a Machiavelli* que es va celebrar a Barcelona el 5 i 6 de novembre de 2009. Es tracta d'una iniciativa promoguda pel grup de recerca «Maquiavel·lisme i maquiavel·lismes en la cultura castellana i catalana (segles XVI-XXI)», coordinat per Helena Puigdomènech dins el marc del projecte internacional, coordinat per Enzo Baldini amb la col·laboració de la Fundació Luigi Firpo i del Departament d'Estudis Polítics de la Universitat de Torí, «Machiavellismo e Machiavellismi nella tradizione politica occidentale (secoli XVI-XX)».